

UIT DE DAGBLADEN.

Algemeen Handelsblad 4 Juni 1935.

DE QUAESTIE VAN „DE HOOGHE VELUWE”.

De ministers Slotemaker de Bruïne en Oud zetten in een uitvoerige nota de wordingsgeschiedenis van de stichting uiteen. De aan de Stichting geleende gelden zijn geen Rijksgelden.

BELEGGING DER N.U.M.-GELDEN

De waarde van het bezit.

De „nota in zake den aankoop van het landgoed „De Hooge Veluwe”, welke, blijkens het antwoord van de minister Slotemaker de Bruïne en Oud op de desbetreffende vragen van den heer Schalken aan de Tweede Kamer is overlegd, luidt:

„De onderhandelingen, welke de eigenares van het landgoed — Wm. H. Müller & Co's Algemeene Exploitatie Mij. N.V., gevestigd te 's-Gravenhage — heeft gevoerd, met het doel dit ongeveer 6000 ha groote landgoed met medewerking van het Rijk als natuurmonument in stand te houden, dateeren reeds van het begin van 1933.

Aanvankelijk bedroeg de gevraagde koopsom rond f1 miljoen, te betalen in 3 % rentende schuldbrieven van den verkrijger onder waarborging van rente en aflossing door den Staat.

Aan dien koop waren voorts eenige voorwaarden verbonden van niet onbelangrijke financiële beteekenis. De belangrijkste dezer voorwaarden hield in dat het Rijk de waardevolle kunstverzameling van de Kröller-Müller-Stichting, welke in 1929 op een waarde van meer dan f5 miljoen was geschat, voor welk bedrag zij ook was verzekerd, in bruikleen zou ontvangen onder conditie dat het Rijk binnen den tijd van vijf jaar op het terrein van „De Hooge Veluwe” het door prof. H. van de Velde ontworpen museum zou stichten, waarvoor de natuursteen reeds ten deele op het terrein aangevoerd en voor de rest in de steengroeve te Maulbrunn aanwezig was, doch waarvan desondanks de kosten van aanbouw en inrichting nog werden geraamd op rond f2.5 miljoen, met als verdere consequentie een exploitatie, die ongeveer f70.000 per jaar zou kosten.

Voorts zou het op het landgoed aanwezige, door Dr. H. P. Berlage gebouwde landhuis St. Hubertus met naaste omgeving kosteloos ter beschikking moeten gesteld van de Kröller-Müller-stichting.

Mede in verband met de destijds door de Nederlandsche boomkweekers gevraagde hulp, bij den afzet hunner producten die — naar de adresseerende kweekers meenden — op „De Hooge Veluwe” een effectvolle bestemming zouden kunnen vinden, heeft toen de Regeering een Interdepartementale Commissie ingesteld teneinde omtrent deze aangelegenheid te rapporteeren.

Nadat als gevolg van de door de commissie gevoerde onderhandelingen de voorwaarden van overneming door het Rijk belangrijk aannemelijker waren geworden, heeft de Regeering destijds gemeend, aan de Staten-Generaal een voorstel te moeten doen, dat beoogde, de voorgenomen transactie mogelijk te maken.

Dit voorstel is echter bij het begin van de openbare behandeling van

het desbetreffende wetsontwerp door den toenmaligen minister van economische zaken en arbeidsverrigingen (vergadering 6 April 1933).

Hierna is de zaak eenigen tijd blijven rusten, totdat de eigenares zich opnieuw, ditmaal met den ambtsvoorganger van den Minister van Onderwijs K. en W., in verbinding heeft gesteld en de onderhandelingen opnieuw heeft geopend.

Bij deze onderhandelingen is het denkbeeld tot ontwikkeling gekomen, om het landgoed te verkoopen aan een daartoe expresselijk in het leven te roepen Stichting, welke zich met de instandhouding van het landgoed als natuurmonument en met de exploitatie als zoodanig zou kunnen belasten.

De aankoop van het landgoed door deze Stichting had in vergelijking met de oorspronkelijke aanbieding een meer aantrekkelijk aspect gekregen, vooral omdat de Kröller-Müller-stichting zich bereid had verklaard, de kostbare kunstverzameling onder enkele weinig bezwaarlijke voorwaarden in eigendom in plaats van in bruikleen aan het Rijk over te dragen, en bovendien van den eisch der stichting van het kostbare museumgebouw had afgezien. Of op deze voorwaarden tot den aankoop zou kunnen worden overgegaan, bleek toen afhankelijk van het antwoord op de vraag of de mogelijkheid zou bestaan, het bedrag der koopsom, die inmiddels tot f 800.000.— was verlaagd, tegen aannemelijke voorwaarden voor rente en aflossing aan de op te richten Stichting te verschaffen.

De regeering heeft toen vrijheid gevonden goed te keuren, dat de liquidateur van de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (N.U.M.) in liquidatie, een gedeelte van het onder zijn beheer staande saldo der N.U.M.-gelden tot het bedrag van de koopsom plus kosten van overdracht enz. afgerond op f 10.000.—, aan de stichting onder hypothecair verband ter leen zou verstrekken tegen een rente van 2% 's jaars, ingaande 1 Januari 1937.

Tot deze transactie is echter niet overgegaan dan nadat voldoende waarborgen waren verkregen dat de stichting ook inderdaad bij machte zou zijn de verschuldigde rente jaarlijks te voldoen. Aangezien in den laatsten tijd de exploitatie van het landgoed een tekort van ongeveer f 20.000.— 's jaars had opgeleverd, mocht worden aangenomen dat, indien na de overdracht openstelling voor het publiek zou geschieden tegen een matig entree-geld, en ook overigens nog eenige bezuinigingen zouden zijn aangebracht, een bedrag van f 20.000.— per jaar ook in de toekomst voldoende zou zijn om het exploitatietekort met inbegrip van de verschuldigde rente van de koopsom te kunnen voldoen.

Hoe de dekking is gevonden.

De dekking van deze f 20.000.— is gevonden, doordat de Kröller-Müller-stichting zich bereid heeft verklaard, het landhuis St. Hubertus te huren voor een jaarlijkschen huurprijs van f 5000.— en de jacht te pachten voor een jaarlijksche pachtsom van f 3000.—, terwijl voorts door deze stichting een bijdrage in het exploitatietekort zou worden gegeven van ten hoogste f 12000.— per jaar, alles voor een tijdvak van tien jaren. Als waarborg voor een en ander is in handen van den liquidateur van de N.U.M. gestort een bedrag van f 150.000.— in contanten met bevoegdheid, uit dit kapitaal of uit de renten daarvan het ontbrekende aan te vullen.

Bovendien is nog aan het verkochte toegevoegd een buiten de omrastering gelegen landstrook met een geschatte waarde van ongeveer f 80.000.— welke landstrook niet in de hypotheek is begrepen en bestemd is om eerlang verkocht te worden, terwijl de koopsom zal worden belegd, teneinde de waarborg tegen exploitatietekorten te versterken.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de aan de Stichting geleende gelden niet zijn Rijksgelden, maar gelden, toebehoorende aan een in liquidatie verkeerende instelling. Deze gelden zijn weliswaar bestemd eerlang aan het Rijk over te gaan, doch worden eerst Rijksgelden op het tijdstip, dat die overdracht, zal hebben plaats gehad.

Voor het oogenblik worden deze gelden beheerd door een liquidateur, die omtrent de wijze van belegging en het beheer dezer gelden niet is gebonden door andere wetsbepalingen dan die, welke civielrechtelijk voor liquidateurs in het algemeen gelden. Hoewel daartoe formeel niet verplicht, heeft deze liquidateur vooraf de machtiging der Regeering gevraagd en verkregen, doch uitsluitend om deze praktische reden, dat de Regeering a posteriori over het door hem gevoerde beheer ter verantwoording geroepen zou kunnen worden, zoodat het voor de hand lag, dat hij deze transactie niet aanging dan na zich vooraf van de instemming der Regeering te hebben verzekerd. Het gevolg van een en ander zal zijn, dat de liquidateur bij de slotuitkeering, behalve een bedrag aan effecten en aan contant geld, tevens de voormelde hypothecaire vordering aan het Rijk zal overdragen. Uiteraard zou het bedrag van f 810.000.—, dat in deze vordering is belegd, bij een andere wijze van belegging een iets hooger rendement kunnen afwerpen, doch de Regeering achtte deze geringe rentederving verantwoord met het oog op de groote nationale belangen, die bij het behoud der Hooge Veluwe als natuurmonument en bij het verkrijgen der bovengemelde kunstverzameling waren betrokken.

Lit het vorenstaande volgt, dat het niet betrof een handeling van de Regeering, waardoor de voorafgaande goedkeuring van den begrootings-wetgever is vereischt. Een dergelijke goedkeuring is dan ook voor het beleggen van N.U.M.-geld nimmer gevraagd.

Verwezen moge hier worden naar de Memorie van Toelichting, behorende bij als Koninklijke Boodschap van 20 September 1927 ingediende wetsontwerp tot het aangaan van een geldleening (Zitting 1927/28, no. 162). In die Memorie heeft de Regeering uiteenzetting gegeven van de middelen, waarover zij reeds de beschikking had om de versterkte aflossing van de leening 1923 A mogelijk te maken. Tot die middelen behoorde een bedrag van f 47.5 millioen, dat deel uitmaakte van het saldo van de N.U.M. en dat bij deze gelegenheid in de schatkist zou worden gestort. Een wetsvoorstel om de gelden voor deze bestemming aan te wenden is ook destijds niet gedaan en behoefde ook niet gedaan te worden. De liquidateur heeft dit bedrag in 's Rijks kas afgestort; van dat oogenblik was het Rijksgeld. Daarom is het in de Rijksrekening over 1928 onder volgnummer 196 der middelen verantwoord. Bovendien heeft ook deze storting slechts ten deele plaats gehad, daar een ander deel reeds te voren door den beheerder met goedvinden der Regeering was gebruikt voor inkoop van de af te lossen obligatiën, die hierdoor op belangrijk voordeeligere voorwaarden afgelost zijn kunnen worden.

De waarden van het bezit.

De groote beteekenis van hetgeen door de bovenuiteengezette transactie verkregen werd, moge nog uit het volgende blijken.

Het verkregen natuurmonument heeft een grootte van ongeveer 6000 ha, bebouwd met ruim 30 grootere en kleinere gebouwen en voorzien van een met groote zorg en deskundigheid gekozen beplanting en een uit natuur-historisch oogpunt zeer belangrijke flora en fauna.

De aan het Rijk overgedragen kunstverzameling is van zoodanigen omvang en tevens van zoo hooge waarde, als tot dusver, hetzij door schenking, hetzij door aankoop, nog nooit aan het Rijkskunstbezit werd toegevoegd.

De collectie, die met groote liefde en kunstzin bijeengebracht is, omvat zoowel oude als nieuwe kunst. Ongeveer duizend schilderijen, vier duizend teekeningen van Hollandsche, Italiaansche, Fransche, Duitsche, Spaansche, Belgische en Japansche meesters, oude en moderne; pl.m. 275 stuks beeldhouwwerken, waaronder oud-Hollandsche, Duitsche en Fransche plastiek; een uit gebreide reeks van werken van Mendes da Costa en J. Raedecker; verder werken van Altorf, Zijl, e.a.

Meer dan 500 stuks Delftsch aardewerk. Een uitgebreide verzameling Chineesche kunstwerken: aardewerk, porselein, ivoeren, bronzen, Egyptisch, Grieksch, Perzisch en Italiaansch aardewerk. Circa 80 stuks modern aardewerk van Chr. Lanooy. Een collectie grafisch kunstwerk van

pl.m. 1100 lithographieën, houtsneden, etsen en gravures, waaronder vele van Daumier, Fantin Latour, en Odilon Redon, etsen van Goya en Manet. Een reeks meubelen van Berlage.

Van de oude meesters, die in de schilderijenverzameling vertegenwoordigd zijn, kunnen genoemd worden, Hans Baldung, Lucas Cranach do., Tintoretto, Moroni, El Greco, Jan Steen A. van Ostade, Van Goyen, N. Maes, W. van de Velde, en verschillende andere 17e eeuwse meesters. In hoofdzaak omvat zij echter een imposante reeks van moderne Hollandsche en in hoofdzaak Fransche kunstwerken van ongeveer 1860 tot heden: J. Weissenbruch, Allebé, Meiners, Jongkind, Roelofs, Gabriël, J. H. Weissenbruch, J. Maris, M. Maris, Breitner, Verster, I. Israëls, S. Robertson, W. de Zwart, Voerman, Bauer, Tholen, Witsen, Karsen, Veth, Van Daalhoff, Derkinderen, Toorop, Thorn Prikker, Van Konijnenburg, P. Mondriaan, Van der Leek, D. Nijland, Jan Sluyters, Charley Toorop, enz. Millet, Ribot, Breton, Vollon, Legros, Fantin Latour, Daubigny, Monticelli, Odilon Redon, Seurat, Signac, Van Rysselberghe, Picasso, Herbin James Ensor, enz.

Ten slotte als centrale groep Vincent van Gogh, vertegenwoordigd met ongeveer 250 werken, waarvan nagenoeg 100 olieverfschilderijen en bijna 160 aquarellen en teekeningen, zoowel uit zijn Hollandsche als zijn Fransche periode; een uniek geheel, dat terecht in binnen- en buitenland groote vermaardheid bezit.

De Stichting, die eigenaresse is geworden van het natuurmonument en die den naam draagt „Het Nationale Park de Hoge Veluwe” is opgericht bij akte, op 26 April 1935 voor den notaris Mr. G. Nauta te Rotterdam verleden. Als oprichters traden daarbij op de „Krölller-Müller-Stichting” te 's-Gravenhage en de heeren Mr. H. P. Marchant, Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, en Prof. Dr. G. A. van Poelje, Directeur-Generaal van het Onderwijs.

De organisatie.

De organisatie van het bestuur der Stichting blijkt uit de in de Stichtingsakte opgenomen bepalingen.

De nota bevat verder een uittreksel van de stichtingsakte.

„DE HOOGHE VELUWE”.

Algemeen Handelsblad, 4 Juni 1935.

Het is met „De Hooge Veluwe” een ingewikkelde en duistere geschiedenis. De nota, welke de ministers Slotemaker de Bruïne en Oud hebben doen publiceeren is zeer uitvoerig en gedocumenteerd, maar de constructie der financieele transactie is uiterst ingewikkeld, en de regeling laat nog verschillende onduidelijke punten open.

De exploitatie van het landgoed levert een tekort van f 20.000.— 's jaars, zoo lezen wij. Behalve^o dit, heeft de stichting die het landgoed koopt voorts nog ruim f 16.000.— (2% van de koopsom van f 810.000) aan rente op te brengen. Meent men dit alles te kunnen dekken uit de exploitatie van het goed als recreatieoord — iets wat de kosten van bewaking en onderhoud toch ook weer verhoogt, zoodat men maar moet afwachten of het exploitatietekort werkelijk zal dalen. En wie draagt dit tekort? 't Is waar er wordt een bedrag van 150.000 gulden in *contanten* gestort. Men kan uitrekenen, dat dit bedrag met rente plus de (misschien) te verkoopen extra gronden ter waarde van f 80.000.— net voldoende zullen zijn voor 10 jaren exploitatie-tekort. En dan? Te verwachten is, dat de

hypotheekhouder dan exploitant zal worden, dat is dus het Rijk, wanneer dit het voor den koop gebruikte saldo van de in liquidatie zijnde N.U.M. aan zich zelf krijgt uitgekeerd; zoodat dan tenslotte de staat toch eigenaar zou worden.

Wie fourneert intusschen de 150.000.— gulden in contanten? De familie Krölller niet, want die bezit, naar indertijd aan obligatiehouders verzekerd is, niets meer. Men zou kunnen meenen, dat dit bedrag afgehouden wordt van de 810.000 gulden van den koopprijs, maar dat zou niet kloppen met de mededeeling van de N.V. Wm. Müller & Co., dat de 8 ton, na aflossing van 3 ton hypotheek, geheel is besteed tot inkoop van obligaties.

Wie heeft hier dan 1½ ton (à fonds perdu?) gefourneerd? Ook wordt in de nota gezegd, dat de koopprijs van f1 miljoen tot f800.000.— is *verlaagd*. Maar de f1 miljoen, waarvan in April 1933 sprake van was zou dan worden voldaan in 3% obligaties van den verkrijger, gegarandeerd door den staat. De contante waarde van die obligaties zou toen echter *minder* dan 8 ton zijn geweest. Hoe zit dat?

Zichier enkele vragen waarop men alsnog een antwoord zou wenschen.

Algemeen Handelsblad, 8 Juni 1935.

Wm. H. MULLER & Co. NA DE RECONSTRUCTIE.
(Uit het jaarverslag 1934).

De verkoop van „De Hooge Veluwe”.

Vervolgens geeft het verslag nog een overzicht over den verkoop van het landgoed „De Hooge Veluwe”, dat voor den prijs van f800.000.— werd verkocht, waarvan f500.000.—, zooals bekend werd, aangewend tot inkoop bij inschrijving van 3% winstd. obl. van de Commanditaire Vennootschap Wm. H. Müller & Co. De toewijzingsprijs bedroeg 74%, voor welken prijs nominaal f676.400 obligaties werden verworven.

Tot de oprichting van de Stichting „Het Nationale Park de Hoge Veluwe” heeft medegewerkt de Krölller-Müller Stichting te 's-Gravenhage. Tusschen deze stichtingen eenerzijds en het Müller-concern anderzijds bestaat geen enkel verband van welken aard ook.